

Høringsnotat - forslag til lovendring og forskriftsendring om folkehøyskolelovens anvendelse på Svalbard

1. Bakgrunn

Lov av 12. juni 2002 nr. 72 om folkehøyskoler (folkehøyskoleloven) gir ikke hjemmel til godkjenning av folkehøyskoler på Svalbard. I Dokument 8:20 S (2016-2017) ble det foreslått å be regjeringen om å fremme forslag om å utvide virkeområdet for folkehøyskoleloven til også å gjelde på Svalbard. En enstemmig kirke-, utdannings- og forskningskomite sluttet seg til forslaget, jf. Innst. 178 S (2016-2017). I innstillingen understreket komiteen at en eventuell endring av folkehøyskoleloven til også å omfatte Svalbard ikke innebærer at vanlige prosesser for godkjenning av folkehøyskoler endres. Stortinget fattet vedtak i samsvar med innstillingen, og kunnskapsministeren uttalte i Stortinget 21. februar 2017 at han tar sikte på å sende forslag om lovendring på høring i inneværende stortingsperiode.

I høringsnotatet legger departementet frem forslag om å endre folkehøyskoleloven slik at den også gjelder på Svalbard. Samtidig foreslår departementet å endre forskrift til folkehøyskoleloven slik at det fastsettes at en eventuell folkehøyskole på Svalbard maksimalt kan ha 10 prosent utenlandske statsborgere som elever. Forslaget om forskriftsendring sendes på høring under forutsetning av at Stortinget vedtar å utvide folkehøyskolelovens virkeområde til også å gjelde på Svalbard i samsvar med forslaget. Departementet ber om høringsinstansenes tilbakemelding også på forslaget om forskriftsendring.

2. Gjeldende rett

Folkehøyskoleloven har regler om godkjenning av folkehøyskoler, vilkår for tilskudd, styringsorganer ved den enkelte skole mv. Det følger av § 1 at folkehøyskolelovens formål er å bidra til at det kan opprettes og drives folkehøyskoler i Norge. Folkehøyskoleloven har ingen bestemmelser om anvendelse på Svalbard. Det følger av dette at folkehøyskoleloven ikke gjelder på Svalbard, jf. Svalbardloven § 2 som fastsetter at andre lovbestemmelser enn norsk privatrett og strafferett og den norske lovgivning om rettspleien ikke gjelder på Svalbard uten når dette er særskilt fastsatt.

3. Departementets vurderinger

Det er i dag 79 folkehøyskoler i Norge. Folkehøyskolenes formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Folkehøyskolene har ikke eksamen, og elevene bor i internat på skolen. Skolene fastsetter sitt eget verdigrunnlag, og de har pedagogisk frihet. Folkehøyskolene tilbyr kurs på en rekke ulike områder. Minst halvparten av den samlede virksomheten ved den enkelte skole skal være langkurs som varer i 95 dager eller mer fordelt over minst 16 ½ uke.

Det følger av loven at departementet kan godkjenne en folkehøyskole for tilskudd. Folkehøyskoleloven er ikke en rettighetslov, og selv om en søkerskole oppfyller alle minstekravene har den ikke rett til godkjenning. For at en ny skole skal kunne godkjennes må det være rom i statsbudsjettet for tilskuddet, jf. Ot.prp.nr.79 (2001-2002).

Folkehøyskolene får tilskudd over kapittel 253 post 70 på statsbudsjettet. I 2017 utgjør det samlede statstilskuddet vel 820 millioner kroner. En elev på årskurs på folkehøyskole betaler i gjennomsnitt 105 000 kroner for kursåret. Elevbetalingen skal dekke kost og losji, materiell og studieturer.

Departementet vil peke på at folkehøyskolene er et verdifullt supplement til det offentlige skolesystemet. Skoleslaget har lange tradisjoner i Norge. Utgangspunktet for læringen i folkehøyskolen er den enkelte elevs erfaring og kunnskap, og læring utvikles blant annet i dialogen mellom elev og lærer.

Etter departementets vurdering bør folkehøyskoleloven endres, slik at den åpner for at det etter søknad kan godkjennes folkehøyskole på Svalbard. Ved behandlingen av eventuelle søknader om godkjenning av folkehøyskole på Svalbard, skal det i tillegg til budsjettmessige forhold også legges vekt på blant annet svalbardpolitiske hensyn. I denne sammenheng understreker departementet at en eventuell folkehøyskole på Svalbard skal drive sin virksomhet innenfor de ordinære vilkårene i folkehøyskoleloven, og i samsvar med norsk folkehøyskoletradisjon.

Det følger av forskrift til folkehøyskoleloven § 5 at maksimum 10 prosent av elevene ved en folkehøyskole kan være statsborgere av land utenfor EØS-området og Nordvest-Russland. Denne begrensningen gjelder kun utlendinger som har oppholdstillatelse i utdanningsøyemed. Departementet viser til at utlendingsloven ikke gjelder på Svalbard, og at Svalbard heller ikke er med i EØS. Av denne grunn foreslår departementet å innføre en ny § 5 a i forskrift til folkehøyskoleloven hvor det fastsettes at en eventuell folkehøyskole på Svalbard maksimalt kan ha 10 prosent utenlandske statsborgere som elever.

Departementet understreker at forslaget om å utvide virkeområdet for folkehøyskoleloven til også å gjelde på Svalbard ikke innebærer noen endring av ordinære søknadsprosedyrer.

4. Departementets forslag

På bakgrunn av ovennevnte foreslås å endre folkehøyskoleloven slik at den også gjelder på Svalbard, jf. forslag til ny § 1 a. Samtidig foreslås å forskriftsfeste en regel om at en eventuell folkehøyskole på Svalbard maksimalt kan ha 10 prosent utenlandske statsborgere som elever.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til lovendring vil ikke ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Det samme gjelder forslaget til forskriftsendring.

6. Forslag til lovendring og forskriftsendring

Ny § 1 a i folkehøyskoleloven skal lyde:

§ 1 a Virkeområde

Loven gjelder også på Svalbard.

Ny § 5 a i forskrift til folkehøyskoleloven skal lyde:

§ 5 a Utenlandske elever ved folkehøyskole på Svalbard

Maksimum 10 prosent av elevene ved en folkehøyskole på Svalbard kan være utenlandske statsborgere.